

תגובות

'יהיו בעיניך כרשעים' / הרב טוביה שלמה בר אילן

בהמשך למאמרו של הרב אריאל בראלי, 'יהיו בעיניך כרשעים', 'אמונת עתיך' 148 (תמוז תשפ"ה) רציתי להעיר, כי נראה שכבר אא"ז הנצי"ב העיר על יסוד הדברים ('העמק דבר' דברים כה, א), וזו לשונו:

כי יהיה ריב בין אנשים. זה מקלל ומבזה את חברו. והצדיקו את הצדיק. לא כמו שדנים בתביעת ממון שאסור להיטיב פנים לזכאי ולהביט בעין רע על החייב לשלם, וגם ע"ז נאמר לא תכירו פנים במשפט, אבל אם יהי' משפט של ריב, אזי יש להצדיק את הצדיק בהטבת פנים. והרשיעו את הרשע. לאמר לו דברים רעים, זהו ענין הפרשה לפי הפשט.

בהמשך לכך, לפי עניות דעתי ליסוד זה העולה מדברי הנצי"ב יש השלכות רחבות מאוד. כי הנה, כאשר המדינה תובעת אזרח במשפט 'פלילי',¹ לכאורה לא מתקיים שוויון בין בעלי דינים. אפילו באופן שהמדינה ממנה סנגור עבור הנאשם, סוף סוף המדינה משקיעה משאבים רבים, שהנאשם אינו יכול להשקיע להגנתו, ויש למדינה יכולות חקירה רבות יותר. אמנם, כאשר הנאשם הוא ודאי עבריין ויש כאן 'משפט של ריב', לכאורה יש להצדיק את הדבר על פי דברי הנצי"ב, שכל דין 'לא תכירו פנים במשפט' הוא רק בתביעת ממון. לעומת זאת, כאשר הנאשם הוא 'אדם מן השורה' שוב לכאורה יש להקפיד על השוויית בעלי הדין. הדברים אמורים במיוחד לגבי פוליטיקאים - חברי כנסת, שרים, ראשי ממשלה וכדו'. נראה שלעיתים ישנה 'להיטות יתר' להרשיע אותם מתוך הנחה שהם ודאי מושחתים. לכאורה ביחס אליהם יש לקיים את החילוק שאמרנו. על רשויות התביעה במדינה לשקול בדעתם - האם יש כאן תביעה של 'ריב' או שמא אף אם הפוליטיקאי לא נהג כדין, אין הצדקה להכיר פנים במשפט, ויש לראות כיצד למנוע את חוסר השוויון בין יכולת המדינה לתבוע ויכולת האדם להתגונן מפני תביעה זו.

1. עיין בספרו של אאמו"ר זצ"ל משטר ומדינה בישראל על פי התורה, פמ"ח סעי' רמג בעניין תפקידי הפרקליטות לאור הפוסקים.